

HLEDÁNÍ PRAVDY,
V NĚMŽ SE POJEDNÁVÁ
O PŘIROZENOSTI LIDSKÉHO DUCHA
A O TOM, JAK HO MÁME
UŽÍVAT, ABYCHOM SE VYHNULI
OMYLU VE VĚDÁCH

2. DÍL

NICOLAS MALEBRANCHE

Obsah

Čtvrtá kniha

Sklony neboli přirozená tíhnutí ducha

3 1. kapitola

I. Duchové musejí mít sklony, stejně jako tělesům náležejí pohyby. — II. Bůh uděluje duchům tíhnutí jen kvůli sobě. — III. Duchové tíhnou k jednotlivým dobrům pouze prostřednictvím tíhnutí k dobru obecnému. — IV. Původ hlavních přirozených sklonů, podle nichž bude rozdělena tato kniha.

9 2. kapitola

I. Sklon ke všeobecnému dobru je principem neklidu naší duše. — II. A v důsledku toho i naší nedostatečné horlivosti a nevědomosti. — III. První příklad toho, že běžní lidé jsou málo obeznámeni s morálkou. — IV. Druhý příklad toho, že nesmrtelnost duše je některými lidmi zpochybňována. — V. Že naše nevědomost je nejpatrnější s ohledem na abstraktní věci či na ty, k nimž máme pouze volný vztah.

24 3. kapitola

I. Zvědavost je přirozená a nezbytná. — II. Tři pravidla sloužící k jejímu usměrnění. — III. Vysvětlení prvního z těchto pravidel.

32 4. kapitola

Pokračování téhož předmětu zkoumání. — I. Vysvětlení druhého pravidla zvědavosti. — II. Vysvětlení třetího.

37 5. kapitola

I. O druhém přirozeném sklonu neboli o sebelásce. — II. Její rozlišení na lásku k bytí nebo k blahobytu, nebo k velikosti a potěšení.

41 6. kapitola

I. O našem sklonu ke všemu tomu, co nás vyvyšuje nad ostatní. — II. O chybných soudech některých zbožných lidí. — III. O chybných soudech pověřivců a pokrytců. — IV. O Voětovi, Descartově nepříteli.

48 7. kapitola

O touze po věděni a o soudech falešných učenců.

55 8. kapitola

I. O touze jevit se jako vzdělanec. — II. O rozhovorech falešných vzdělanců. — III. O jejich dílech.

63 9. kapitola

Jak nás tíhnutí k hodnostem a bohatství uvádí do omylu.

66 10. kapitola

O lásce k potěšení ve vztahu k morálce. — I. Je třeba se vyhýbat potěšení, třebaže nás činí šťastnými. — II. Potěšení by nás nemělo vést k lásce ke smyslovým dobrům.

74 11. kapitola

O lásce k potěšení ve vztahu ke spekulativním vědám. — I. Jak nám brání v odhalení pravdy. — II. Několik příkladů. — III. Objasnění Descartova důkazu Boží existence.

98 12. kapitola

Účinky, které je pomyšlení na budoucí dobro a zla schopné vyvolat v duchu.

104 13. kapitola

*I. O třetím přirozeném sklonu, jímž je přátelství k jiným lidem. —
II. O tom, jak jím tihneme k souhlasu s myšlenkami svých přátel
a k jejich klamání prostřednictvím líčené chvály.*

Pátá kniha

Vášeň

117 1. kapitola

Všeobecně o přirozenosti a původu vášní.

123 2. kapitola

*O jednotě ducha a smyslových předmětů neboli všeobecně o síle
a rozsahu vášní.*

132 3. kapitola

*Zvláštní vysvětlení všech změn, které se pod vlivem vášní dějí tělu
a duši.*

149 4. kapitola

*O tom, že nás potěšení a tihnutí vášní zaplétají do omylů ohledně
dobra a že je nutné jim ustavičně vzdorovat. Způsob boje s nevázaností.*

158 5. kapitola

*Že dokonalost ducha spočívá na jeho jednotě s Bohem utvořené skrze
poznání pravdy a lásku k ctnosti; a naopak že jeho nedokonalost
vyplývá pouze z jeho závislosti na těle zapříčiněné neusměrňeností
jeho smyslů a vášní.*

32 4. kapitola

Pokračování téhož předmětu zkoumání. — I. Vysvětlení druhého pravidla zvědavosti. — II. Vysvětlení třetího.

37 5. kapitola

I. O druhém přirozeném sklonu neboli o sebelásce. — II. Její rozlišení na lásku k bytí nebo k blahobytu, nebo k velikosti a potěšení.

41 6. kapitola

I. O našem sklonu ke všemu tomu, co nás vyvyšuje nad ostatní. — II. O chybných soudech některých zbožných lidí. — III. O chybných soudech pověřivců a pokrytců. — IV. O Voětovi, Descartově nepříteli.

48 7. kapitola

O touze po věděni a o soudech falešných učenců.

55 8. kapitola

I. O touze jevit se jako vzdělanec. — II. O rozhovorech falešných vzdělanců. — III. O jejich dílech.

63 9. kapitola

Jak nás tíhnutí k hodnostem a bohatství uvádí do omylu.

66 10. kapitola

O lásce k potěšení ve vztahu k morálce. — I. Je třeba se vyhýbat potěšení, třebaže nás činí šťastnými. — II. Potěšení by nás nemělo vést k lásce ke smyslovým dobrům.

74 11. kapitola

O lásce k potěšení ve vztahu ke spekulativním vědám. — I. Jak nám brání v odhalení pravdy. — II. Několik příkladů. — III. Objasnění Descartova důkazu Boží existence.

98 12. kapitola

Účinky, které je pomyslení na budoucí dobra a zla schopné vyvolat v duchu.

104 13. kapitola

*I. O třetím přirozeném sklonu, jímž je přátelství k jiným lidem. —
II. O tom, jak jím tihneme k souhlasu s myšlenkami svých přátel
a k jejich klamání prostřednictvím líčené chvály.*

Pátá kniha

Vášně

117 1. kapitola

Všeobecně o přirozenosti a původu vášní.

123 2. kapitola

*O jednotě ducha a smyslových předmětů neboli všeobecně o síle
a rozsahu vášní.*

132 3. kapitola

*Zvláštní vysvětlení všech změn, které se pod vlivem vášní dějí tělu
a duši.*

149 4. kapitola

*O tom, že nás potěšení a tihnutí vášní zaplétají do omylů ohledně
dobra a že je nutné jim ustavičně vzdorovat. Způsob boje s nevázaností.*

158 5. kapitola

*Že dokonalost ducha spočívá na jeho jednotě s Bohem utvořené skrze
poznání pravdy a lásku k ctnosti; a naopak že jeho nedokonalost
vyplývá pouze z jeho závislosti na těle zapříčiněné neusměrněností
jeho smyslů a vášní.*

168 6. kapitola

O nejvšeobecnějších omylech vášní; několik jednotlivých příkladů.

174 7. kapitola

O jednotlivých vášních; nejprve o údivu a jeho škodlivých důsledcích.

195 8. kapitola

Pokračování téhož tématu. O dobrém užítku, jež můžeme z údivu mít, a o ostatních vášních.

203 9. kapitola

O lásce, odporu a jejich hlavních druzích.

209 10. kapitola

O jednotlivých vášních a všeobecně o způsobu, jak je vysvětlit a jak poznat omyly, které způsobují.

216 11. kapitola

O tom, že se všechny vášně ospravedlňují, a o soudech, k nimž nás kvůli tomuto ospravedlnění nutí.

224 12. kapitola

O tom, že vášně, jež za předmět mají zlo, jsou nejnebezpečnější a nejnespravedlivější; a že ty, jež jsou nejméně doprovázeny poznáním, jsou nejživější a nejsmyslovnější.

Šestá kniha. První část

O metodě

232 1. kapitola

Záměr této knihy a dva obecné prostředky k uchování zřejmosti při hledání pravdy, které budou hlavním tématem této knihy.

236 2. kapitola

O tom, že pozornost je nezbytná k uchování zřejmosti v našem poznání. Že smyslové modifikace duše ji činí pozornou, že ale příliš rozptylují její schopnost vnímat.

240 3. kapitola

O užítku, jež můžeme pro uchování pozornosti ducha mít z vášní a smyslů.

248 4. kapitola

O tom, jak užívat obraznosti, abychom udrželi pozornost ducha, a o užitečnosti geometrie.

268 5. kapitola

Prostředky ke zvětšení rozsahu a kapacity ducha. O tom, že aritmetika a algebra jsou k tomu naprosto nezbytné.

Šestá kniha. Druhá část

278 1. kapitola

O pravidlech, jež musíme při hledání pravdy dodržovat.

282 2. kapitola

O všeobecném pravidle týkajícím se předmětu našich studií. O tom, že se jim scholastikové neřídí, což je příčina mnoha omylů ve fyzice.

- 291** 3. kapitola
O nejnebezpečnějším omylu starověké filosofie.
- 303** 4. kapitola
Vysvětlení druhé části obecného pravidla. O tom, že se jím filosofové téměř nikdy neřídí a že se je Descartes snažil přesně dodržovat ve své fyzice, což doložíme v jejím poskytnutém souhrnu.
- 327** 5. kapitola
Vysvětlení principů Aristotelovy filosofie, při kterém ozřejmíme, že se nikdy neřídil druhou částí všeobecného pravidla, a při kterém prozkoumáme jeho čtyři živly a elementární kvality.
- 350** 6. kapitola
Všeobecné pokyny nezbytné pro řádný postup při hledání pravdy a výběru věd.
- 362** 7. kapitola
O užití prvního pravidla s ohledem na zvláštní otázky.
- 379** 8. kapitola
Aplikace ostatních pravidel na jednotlivé otázky.
- 400** 9. kapitola
Poslední příklad, jímž ozřejmím užitečnost této knihy. V tomto příkladu pátráme po fyzikální příčině tvrdosti anebo vzájemné jednotě tělesných částí.
- 430** Závěr tří posledních knih

Apendix

435 Vysvětlení X.

O přirozenosti idejí

V němž vysvětlují, jak všechny věci, pravdy a věčné zákony nahlízíme v Bohu.

474 Vysvětlení XI.

K sedmé kapitole druhé části třetí knihy, kde dokazují, že nedisponujeme jasnou ideou přirozenosti ani modifikací naší duše.

485 Rejstřík